

Eina nuo 1988 m. spalio 28 d.

LPKTS puslapis interne: <http://www.lpkts.lt>

LIETUVOS POLITINIŲ KALINIŲ IR TREMTINIŲ SAJUNGOS SAVAITRAŠTIS

* 2016 m. rugpjūčio 12 d. *

Mielieji,

Praėjusį savaitgalį susitikome šventėje – sąskrydyje „Su Lietuva širdy“. Jau 26 kartą Maironio apdainuotame Dubysos slėnyje įvyko buvusių tremtinių, politinių kalinių ir Laisvės kovų dalyvių sąskrydis, kur tūkstančiai mūsų širdžių plakė vienu ritmu.

Per 28 veiklos metus Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sajunga – tai mes visi, išlaikėme savo laikraštį „Tremtinys“, pastatėme nemažai atminimo paminklų ir svarbiausia, visada buvome ir, kol pajēgsime, būsime verabinis valstybės stuburas.

Svarbiausia – istorinė atmintis, tiešos išsaugojimas, valstybės pamatu tvirtinimas. Todėl sąskrydyje priemėme rezoliucijas ir pareiškimus.

Tėvynės sajungos-Lietuvos krikščionių demokratų (TS-LKD) partijoje jau 12 metų sėkmingai veikia Politinių kalinių ir tremtinių frakcija (PKTF). Artėjančiuose Lietuvos Respublikos Seimo rinkimuose, vyksiančiuose spalio 9 dieną, net 12 PKT frakcijos narių kandidatuoją vienmandatėse apygardose, nemažiau – daugiamandatėje. Turėdami Politinių kalinių ir tremtinių frakcijos atstovus Lietuvos Respublikos Seime, sieksime mažinti socialinę atskirtį, užtikrinti seniorams orių senatvę, pilietiskai ir patriotiskai ugdyti jaunimą. Šiemis tikslams pasiekti turime neatitrūkti nuo valstybės valdymo. Ir mes tai galime.

Seimo rinkimuose kandidatuoją ir trys LPKTS vadovai: pirmininkas dr. Gvidas Rutkauskas, valdybos pirmininkė Rasa Duobaitė-Bumbulienė ir tarybos pirmininkė, Seimo narė Vincė Vaidevutė Margevičienė.

„Su Lietuva širdy“ – tai įsitikinimas, tai pažadas, tai sutartis – su tais, kurių jau nėra, su tais, kurie esame, ir su tais, kurie ateis.

„Su Lietuva širdy“ – tai įsipareigojimas gyventi, kad švytėtų tiesa, nes reikės atsiskaityti Dievui už Tėvynę.

Tvirtybės – su Lietuva širdy mes galiame!

Pagarbiai –

**LPKTS pirmininkas
dr. Gvidas Rutkauskas,
LPKTS valdybos pirmininkė
Rasa Duobaitė-Bumbulienė,
LPKTS tarybos pirmininkė,
Seimo narė
Vincė Vaidevutė Margevičienė**

Dėmesio!

Straipsnį apie rugpjūčio 6 dieną Ariogaloje įvykusį sąskrydį „Su Lietuva širdy“ ir tame priimtas rezoliucijas spausdinsime kitos savaitės numeryje.

Paskutiniai iš Pilėnų tėvūnijos

Prieš 60 metų Biržų rajono Runikių kaime niekšiskai išduoti žuvo paskutinieji Pilėnų tėvūnijos partizanai – Mykolas Suveizdis-Sakalas, gimęs 1922 metais Mikalių kaime, ir Edvardas Žilinskas-Vanagas, gimęs 1930 metais Latygalos kaime. Abu partizanai buvo gerai pažistami jau nuo mažens, nežiūrint amžiaus skirtumo, nes kaimynystėje žmonės vieni kitus gerai pažinojo. Susitikę partizaninio gyvenimo sūkuriuose brangino tą draugystę.

M.Suveizdis Biržų krašte buvo tapęs savo išta legenda. Sučiuoptas Papilio skrebų išsiplėsė į tualetą, buvusį atokiau nuo stribynės, ir sugebėjo protualo duobę pabėgti į pakalnėje esančius krūmus. Kitą sykį užspėstas kamarelėje ir raginamas pasiduoti atidarré duris ir sviedę į virtuvėje esančius skrebus buroką. Šie, pamanę, kad granata, puolė pro duris, kiti krito ant grindų. Tuo pasinaudojės M.Suveizdis pabėgo.

1956 metų liepos 15 dieną agento „Nelkos“ sodyboje pasaloje NKVD

paliko smogiką „Aušrą“. I šią sodybą turėjo atvykti Vycio apygardos Žaliosios rinktinės Pilėnų tėvūnijos partizanai Mykolas Suveizdis-Sakalas ir Edvardas Žilinskas-Vanagas. Atėję partizanai troboje aptiko pasislėpusį „Aušrą“, kuris vieną partizaną iš karto nukovė, o kitą, bandžiavusį pabėgti, smogiko automato serija pasivijo netoli sodybos.

Partizanų palaikų užkasimo vieta nežinoma. Abiejų žuvusių pavardės iškaltos partizanų memoriale Švyturio gatvėje Biržų mieste. Kraštotorininkas J.Dagilis apie paskutinius Pilėnų partizanus paskelbė straipsnį vietinėje spaudoje. V.Dagys parengė lankstinuką, skirtą paskutiniams Biržų krašto

partizanams. LPKTS Biržų filialo nariai ir Alfonso Smetonos šaulių 5-osios rinktinės Biržų 501 kuopos šauliai bei Suosto kaimo bendruomenė liepos 15-osios popietę paskutinių Biržų krašto partizanų M.Suveizdžio ir E.Žilinsko žūties 60-ias metines paminėjo prie kryžiaus žuvusiems.

**Vidutis ŠEŠKAS,
LPKTS Biržų filialo tarybos narys**

Jurbarko krašto savanorių ir šaulių pirmosios priesaikos 25-mečio šventė

Liepos pabaigoje paminėjome Jurbarko krašto savanorių ir šaulių pirmosios priesaikos 25-ias metines. Pašvenčio kaime, netoli Smalininkų miestelio, prie atnaujinto buvusio Lietuvos saugumo departamento direktoriaus Augustino Povilaičio paminklo iškilmių dalyvius pasitiko pirmieji savanoriai ir šauliai bei A. Povilaičio giminaičiai. Pranešimą apie šio garbaus kraštiečio gyvenimą, veiklą, suėmimą bei žūtį perskaitė kraštotorininkė

Regina Kliukienė. Jo atminimas pagerbtas tylos minute, padėta gėlių, uždegta žvakucių.

Jurbarko Muitinės gatvėje pagerbėme devynių Lietuvos laisvės kovotojų atminimą. Jų palaikų iškasimo vietoje buvo pastatyta naujas kryžius. Jurbarko kapinėse aplankėme nedideles partizanų kapinaites, kuriose perlaidoti minėtų devynių partizanų palaikai bei perlaidoti Lietuvos laisvės kovotojai.

Mintis atnaujinti paminklą Pašventyje bei pastatyti naują kryžių Muitinės gatvėje kilo LSS LDK Kęstučio šaulių 7-osios rinktinės Jurbarko Petro Paulaičio šaulių 1-osios kuopos vadui bei LPKTS valdybos nariui ats. mjr. Algirdui Geniui. Jovadovaujami šauliai ėmėsi darbų ir dabar gali pasidžiaugti prisidėję prie istorinės atminties išsaugojimo ir puoselėjimo. Atliekant darbus

daug prisidėjo buvęs tremtinys, šaulys Vytautas Jurgis Kairys, politinių kalinių vaikai, šauliai ats. kpt. Egidijus Ignatavičius ir ats. ltn. Kęstutis Sutkus, taip pat dim. vyr. ltn. Stasys Kliukas, Jonas Vitas Jakštys.

Vėliau Jurbarko Šv. Trejybės bažnyčioje buvo aukojamos šv. Mišios už Lietuvos ir Jurbarko krašto savanorius, karius, partizanus ir šaulius. Po šv. Mišių surengta iškilmenga eisena su vėliavomis bei orkestru, kuris pirmuosius savanorius ir šaulius ir prieš 25 metus lydėjo miesto gatvėmis iki Vytauto Didžiojo paminklo, kur vyko savanorių ir šaulių priesaikos priėmimo ceremonija. Lietuvos šaulių sajungos garbės sargybos kuopos šauliai atliko tris salves. Buvo apdovanoti pirmieji savanoriai ir šauliai, įvyko šventinis koncertas.

Savanorius ir šaulius pasveikinės raijono meras Skirmantas Mockevičius už didelius nuopelnus kuriant ir stiprinant Lietuvos kariuomenę ir Lietuvos šaulių sąjungą bei jos padalinius Jurbarko krašte įteikė padėkas pirmiesiems Jurbarko krašto savanoriams. Sauliui Steponui Česnai įteiktas LSS 3-iojo laipsnio ženklas „Už pasižymėjimą“.

25-ujų metinių paminėjimo šventėje dalyvavo pirmasis atkurto Šaulių sąjungos vadas Gediminas Jankus, Lietuvos ginkluotųjų pajėgų asociacijos prezidentas Kostas Mickevičius, Lietuvos Sajūdžio tarybos pirmininkas Andrius Tučkus, disidentė Nijolė Sađūnaitė, viešnia iš Amerikos Milda Mikišienė ir kiti garbūs svečiai.

**Irina PAŽERECKIENĖ,
LPKTS Jurbarko filialo pirmininkė**

Istorija be „baltų dėmių“

„Klaipėdietis“ Polis Guifo. Ilgas kelias namo

1944 metų spalio 10 dieną sovietinė kariuomenė ižėdė apsupus Klaipėdą į jos rankas pateko 250 nacistinės Vokietijos karo belaisvių prancūzų ir belgų, nespėjusių pasitraukti gilyn į Vokietiją ar sąmoningai pasilikusių pasitikti sovietinės kariuomenės – Prancūzijos sajungininkų kovoje prieš nacistinę Vokietiją, su viltimi netolimoje ateityje įsilieti į generolo de Golio (de Gaulle) armijos gretas ir kovoti už Prancūzijos ir Europos išlaisvinimą iš nacizmo.

Tarp jų buvo ir prancūzas Polis Guifo (Paul Guiffault). P. Guifo gimė 1909 metais Bretanės regione, akmentašio šeimoje. Jo vaikystė ir paauglystė prabėgo tarp paminklų gamintojų, stebint, vėliau ir pačiam dalyvaujant jų kūrime. 1930–1931 metais pašauktas į Prancūzijos kariuomenę, tarnavo dragūnų pulke. 1934 metais sukūrė šeimą, 1937-aisiais susilaukė pirmagimio sūnaus Pjero. 1936 metais šeima išsinuomojo paminklų dirbtuvę, kurią vėliau įsigijo. 1939 metų rugėjo 3 dieną mobilizotas į Prancūzijos kariuomenę, tarnavo 109 sunkiosios artilerijos pulke. 1940 metų birželio 21 dieną pateko į nacistinės Vokietijos nelaisvę. 1940 metų spalio 10 dieną buvo atvežtas į įkalintas Stalag IA karo belaisvių stovykloje prie Karaliaučiaus. Netrukus buvo atvežtas į Klaipėdos kraštą darbams ir čia prabuvo iki pat sovietinės armijos atėjimo 1944 metų spalio 10 dienos.

„Klaipėdiečių“ karo belaisvių Žano Stembero (Jean Stembert), Fransua Leklerko (Francois Leclerc) ir kitų prisiminimai leidžia suvokti visą jų nueitą kančią kelią nuo pat patekimo į sovietinės armijos rankas 1944 metų spalio 10 dieną iki jų išlaisvinimo, pasibaigus karui, 1945 metų gegužės 15 dieną. F. Leklerkas į sovietinės kariuomenės rankas pateko 1944 metų spalio 10 dieną prie Sakučių kaimo, šalia Kintų miestelio. Vėliau jis kartu su kita 250 karo belaisvių prancūzų ir belgų prieš jų valią paimtais į nacių kariuomenę, buvo laikomas Alko, Lankupių, Vilkyčių apylinkių ūkininkų tuščiuose pastatuose.

Su karo belaisviais elgesi, kaip norėjo

Iš čia spalio 16 diena gyvuliniose vagonuose jie buvo išvežti į buvusių sovietinių karo belaisvių stovyklą prie Šiaulių. Iš čia per Daugpilį sunkiomis sąlygomis, kësdami šaltį, maitinamai skurdžiu maistu, jie tėsė savo kelionę po Rusijos NKVD lagerius, kol 1945 metų sausio 2 dieną atsidūrė lageryje Nr. 188 Rada, šalia Tambovo miesto, už 400 kilometrų į šiaurės rytus nuo Maskvos. Šios beveik tris mėnesius trukusios kelionės metu su sovietų sajungininkais prancūzais ir belgais karo belaisviais buvo elgiamasi kaip su vokiečiais, kovojujais prieš sovietinę armiją. Asmeninių daiktų – geresnių drabužių, batų, laikrodžių ir kt. – „nacionalizacija“ ar bandymai tai daryti vyko nuo pat suėmimo ir tėsėsi visą klapojinių po NKVD lagerius laiką. Menko išsilavinimo tardytojai, apklausinėdami sulaikytuosius, dažnai net nesuprato, kad prieš juos – ne vokiečiai. Apklau-

soje vokiečių kalba karo belaisvių sunskiai renkant atsakymui vokiškus žodžius, ne kartą nuskambėjo klausimas: „Kodėl jūs norite būti ne vokiečiai?“

Sovietiniuose išlaptintuose NKVD archyvuose, kurie nuo 1991 metų taupo kiek atviresni istorikams ir visuomenei, išlikęs dokumentas, parodantis NKVD pareigūnų požiūrių į prancūzus ir belgus karo belaisvių. Medicininės NKVD tarnybos majoras Rozenblumas savo raporte generolui leitenantui Petrovui 1944 metų spalio 29 dieną rašė: „Spalio 28 dieną į karo belaisvių laigerį Rada Nr. 188 iš karo belaisvių laigerio Nr. 62 atvyko 144 prancūzų ir belgų karo belaisvių grupė, kurie 16 dienų praleido kelionėje jai nepritaikytose gyvuliniose vagonuose. Visi karo belaisviai apsirengę suplyšusiais vasariniais drabužiais, dauguma jų – be apatinį, kepurių ir avalynės. Išvykimo dieną jiems buvo išduotos medinės klumpės, visai neatsižvelgiant į jų pėdos dydį, todėl daugumai iš jų tris kilometrus teko eiti per sniegą basomis kojomis. Iš atvykusių karo belaisvių 47 buvo visai nusilpę, 17 iš jų – iškart paguldyti į ligoninę, keturiems iš jų diagnozuotas plaučių uždegimas. Prašau, kad kaltininkai, dėl kurių aplaidumo taip buvo suformuota karo belaisvių grupė, būtų nubausti“. Tai gana retas tuo laiku dokumentas, rodantis profesionalų doro mediko požiūrių į žmogaus sveikatą ir elgesį su juo, nepriklausomai nuo to, kas jis ir koks jo statusas. Deja, tai buvo greičiau šauksmas tyruose. Sovietų sajunga nebuvo pasirašiusi 1929 metų Ženevos konvencijos, regulamentuojančios karo belaisvių statusą, jų gyvenimo ir darbo sąlygas bei teises ir pareigas, tad su jais elgesi kaip norėjo. O šiuo atveju šie žmonės buvo net ne karo belaisviai, o tik internuotieji.

Karo belaisvių gyvenimas lageryje

Tambovo–Rados lageris buvo įsteigtas 1943 metų liepą, kai į sovietų nelaisvę pateko ar pasidavė pirmieji karo belaisviai prancūzai iš Alzaso ir Mozelio sričių, prieš savo valią paimti į nacių kariuomenę. Lageris buvo įkurtas Rados miške už 20 kilometrų nuo Tambovo miesto, šalia buvusių partizanų žeminių, kuriose jie slėpėsi, laikė ginklus bei amuniciją. 1943 metų rudenį šios žemėmis buvo apjuostos keturių eilių spygliuotos vielos tvora, pastatyti sargybos bokštelių, įrengta daugiau barakų. Ir taip įsikūrė lageris Nr. 188, priklausęs NKVD GULAGO sistemai, kurios lageryje stalinistinis režimas kalino ir savo šalies piliečius, vadintus „liaudies priešais“. Jos ilgis buvo apie 400 metrų, plotis – apie 100 metrų. Šioje teritorijoje buvo įrengta apie 100 priimtivyios konstrukcijos medinių barakų, kurių trys ketvirčiai aukščio, apie 1,5 metro, buvo po žeme, o jų stogai užkloti žemėmis ir apaugę žole. Oras ir dienos šviesa patekdavo tik atidarius lauko duris. Dviejų metrų aukščio barakuose buvo įrengti dviaukščiai mediniai gultai. Juose vienu metu gyvendavo iki 400 žmonių. Įėjimas – kaip į rūsi, leidžiantis žemyn laiptais. „Klaipė-

dietis“ karo belaisvis Ž. Stemberas, šioje mirties stovykloje praleidęs beveik šešis mėnesius, paliko ne tik savo prisiminimus, bet ir piešinius.

Visame lageryje vienu metu kankinosi apie 15 tūkstančių žmonių, daugumą jų sudarė prancūzai iš Alzaso ir Mozelio sričių, prieš savo valią paimti į nacių kariuomenę. Jie ir dabar Prancūzijoje bei kitur vadinami „Malgrē-nous“, tai yra „prieš savo valią“.

1942 metų vasarą nacių valdžia okupuotose Prancūzijos Alzaso ir Mozelio teritorijose, kurias jie laikė istorinėmis Vokietijos žemėmis, paskelbė vietinių vyrių prievartinę mobilizaciją. Daugiau negu 100 tūkstančių Alzaso ir 30 tūkstančių Mozelio krašto vyrių buvo paimti į nacių kariuomenę, dauguma jų pasiūsti į Rytių frontą kovoti prieš sovietinę armiją. Sovietinė karinė vadovybė tai žinojo, ir prie fronto linijos į apkasus iš lektuvų mėtė atsišaukimus, rašytus prancūzų kalba, bei galingais garsiakalbiais pafontėje juos transliuodavo: „Békitez rusų kariuomenės apkasų link, garsiai rėkite „Prancūzija, prancūzai, de Golis!“ Būkite tikri, kad jus supras ir sutiks išskėstomis rankomis bei suteiks galimybę prisijungti prie kovojančios Prancūzijos armijos...“ Toks atsišaukimo tekstas transliotas 1943 metų kovo 7 dieną per Maskvos radiją prancūzų kalba. Deja, tikrovė buvo kitokia.

Įkalintieji Tambovo–Rados lageryje Nr. 188 kentė kasdienį alkį ir šaltį, buvo verčiami sunkiomis sąlygomis miške pjauti medžius. Dėl barakus užplūdusių parazitų – blusų, blakių ir žiurkių – gausos bei šalčio žmonės negalėdavo miegoti, o dieną laukė alinančius šaltis ir darbas miške. Prie to prisidėdavo ir kasdieniai 1–2 valandas trukantys patikrimimai lauke, spaudžiant 30 laipsnių šalčiui.

Dienos maisto norma – viena kita skurdžios duonos riekelė, peršalusiu kopūstų ar burokų sriuba ir pan. – sudarė 1340 kalorijų per dieną ir buvo mažesnė negu Aušvico nacių mirties stovykloje, kurios kaliniams 1944 metais priklausė iki 2 tūkstančių maisto kalorijų. Praustis buvo leidžiama kartą per mėnesį 3–4 litrų talpos vandens kubilėlyje. Duonos riekelės dalybos ir valgymas buvo ypač svarbi kalinių gy-

venimo dalis. Ji buvo valgoma ant keilių pasitiesus medžiagos skiautę, kad ant jos netycia nukritęs trupinėlis neprāžytų, o būtų surastas ir suvalgytas. Teisingam duonos padalijimui kaliniai buvo pasigaminę ir svarstyklės.

1944–1945 metų žiemą lageryje kasdien mirdavo apie 30 žmonių, dalis sunkiai sergančiųjų būdavo išvežami mirti į už 80 kilometrų įsikūrusio Kirсанovo miesto ligoninę. Tikslus mirusiuų skaičius néra žinomas. Spėjama, kad nuo bado, šalčio ir ligų bei sunkaus darbo galėjo mirti nuo 5 iki 10 tūkstančių žmonių. Jie buvo užkasami čia pat, Rados miške, bendrose duobėse. Žiemą, išalus žemei, lavonai buvo „sandėliuojami“ keliuose barakuose, kur ilgai niui vienas ant kito sukrauti suledėjė kūnai siekdavo lubas. Ir tai vyko tuo metu, kai narsieji Normandijos–Nemuno aviacijos pulko lakūnai prancūzai sovietinės armijos gretose narsiai kovėsi prieš nacių, nemažai jų ir žuvo. Tiesa, 1944 metų liepos 7 dieną 1500 karo belaisvių prancūzų, netrukus po sajungininkų kariuomenės išsilainimo Normandijoje, buvo iš šios stovyklos išlaisvinti, per Iraną pasiekė Šiaurės Afriką, kur kovėsi už savo šalies laisvę, bet tai buvo vienintelis karas. Karo belaisvių prancūzų padėties nepakeitė ir 1944 metų gruodžio 10 dieną Maskvoje generolo de Golio palašytas SSSR–Prancūzijos tarpvalstybinis paktas.

Kelionė namo

Nacistinės Vokietijos kapituliacijos 1945 metų gegužės 8 dieną Tambovo lageryje sulaukė tik apie 120 iš 250 karo belaisvių „klaipėdiečių“ prancūzų ir belgų, tarp jų – ir P. Guifo. Po gegužės 9 dienos internuotųjų karo belaisvių padėtis pasikeitė iš esmės. Jie išsimaudė duše, buvo perrengti naujais drabužiais, sočiai pavalygdinti. Gegužės 15 dieną juos išlydint kelionei traukiniu į Odesą vienas iš NKVD karininkų pasakė: „Grįžę namo neužmirškite papasakoti prancūzams, kaip tarybinę liaudis laimėjo karą“. Kelionė į Odesą buvo jau kitokia. Stotyse karo belaisviai valgydavo kartu su juos saugojuisiais kariais kareivių valyklose. Gegužės 28 dieną pasiekė Odesą.

(keliamas į 4 psl.)

Įvykiai, komentarai

Patys nesitikėjo, arba – quo vadis, Europa?

Po „Brexit“ referendumo paaiškėjo, kad didžiausiai jo šalininkai neturėjo žalio supratimo, kokią planą reikės vykdyti, jei britai referendume pasisakys už Didžiosios Britanijos pasitraukimą iš Europos Sąjungos. Tad nieko nuostabaus, kad taip įvykus į krūmus dėjo pagrindiniai „Brexit“ ideologai – Nайдželas Faražas ir Borisas Džonsonas. Kitaip tariant, mes privirēm košės, o jūs srēbkit. O košės privirta ir prisvilipta su kaupu...

Nieko panašaus ES nėra išgyvenusi, todėl referendumas ir jo rezultatas sulaukė atidžių politikos mokslo atstovų ir apžvalgininkų dėmesio, bandančių išsiaiškinti gilumines „Brexit“ sekimės priežastis. Žinoma, dar svarbiau numatyti, kokia ateitis dabar laukia Didžiosios Britanijos ir ES be jos. Štai keletas mūsų politologų ir apžvalgininkų ižvalgų (Sauliaus Masalsko, Vytauto Sinicos, Eglės Samoškaitės).

Pirmiausia britų politikos elito užduotis, iškilusi po laimėjusio „Brexit“ referendumo – kaip apriboti britų nacionalistus erzinantį laisvą žmonių ju-

dėjimą iš skurdesnių ES šalių ir tuo pat metu neprarasti bendros ES rinkos priivalumų. Kol kas matome, kad jokių pokyčių šioje srityje nesiimta – britai delsia inicijuoti išėjimo procedūras.

Ekonominiu požiūriu „Brexit“ yra žalingas tiek ES, tiek ir pačiai Didžiąjai Britanijai. Jis turės pasekmį ir šalies vidaus politikai – škotai greičiausiai balsuos už atsiskyrimą nuo Didžiosios Britanijos vien tam, kad pasilikę ES. Aišku viena, kad už „Brexit“ britai balsavo vedini ne ekonominių, bet politinių paskatų. Referendumo rezultatas buvo neabejotinas signalas, kad nepatenktintu ES raida Didžiosios Britanijoje yra dauguma. Tai jokia išimtis, nes apklausos rodo ryškiai mažėjantį Europos Sąjungą palaikančiųjų ir Vokietijos, Prancūzijos, Italijos, Ispanijos piliečių skaičių. Svarbiausia euroskeptiškumo priežastis – nepasitenkinimas vykstančia integracija.

Pasak politologų, euroskeptikai yra dviejų tipų: vieni nori ES griūties (radikalieji), kiti – jos reformų (nuosaikieji). Būtent pastarieji palaikė britų pa-

silikimą Bendrijoje, nes Didžioji Britanija pasisakė už sugrįžimą prie mažiau biurokratizuotos, mažiau integruotos ir iš esmės laisvos ekonominės prekybos erdvės. Deja, laimėjo radikalieji euroskeptikai, vadovaujami N. Faražo ir B. Džonsono, todėl Europos Sąjungai iškilo egzistencijos klausimas: tai nereiškia, kad ji pasmerkta, tačiau pamatiniai pokyčiai neišvengiami, norint sustabdyti irimą – vienas iš tokų galėtų būti federalizacijos sustabdymas, nes ji labiausiai nepatinka daugumai ES valstybių piliečių. Tačiau jie puikiai supranta, kad Europos vienybė yra teisingas ir saugotinas idealas, vadinasi, reikia surasti teisingą šio idealo išsauigojimo sprendimą. Gilinti integraciją ar grąžinti ES sudarančioms šalimams dalį suverenumo? – tai klausimas, nuo kurio atsakymo priklausys ES ateitis. O kol kas Europos lyderiai kreipė ES klaudinga linkme, keldami vis didesnį visų ES šalių narių nepasitenkinimą, kol galiausiai įvyko „Brexit“.

Referendumo esmę galima nusakyti ir taip: tai buvo „referendumas apie

britų jausmus, orumą ir savarankiškumą, o ne apie ekonominius ir geopolitinius padarinius (E. Samoškaitė). Britams nepatiko ir Vokietijos dominavimas, sprendžiant europinius reikalus: tai paaiškėjo iš faktu, kad Europos Ministrų Tarybos posėdžiuose Vokietija ir Didžioji Britanija dažniausiai balsuoja viena prieš kitą. Žinoma, tai nėra aklas susipriėsinimas – britai pasisako už savarankiškumą, o vokiečiai prioritetu laiko federalizaciją.

Dar viena britų euroskeptiškumo priežastis – ekonominė šalies sankloda. Didžiosios Britanijos ekonomika yra pagrįsta industriją ir komercija, todėl jai neaktualus žemės ūkis, kaip, pavyzdžiu, Prancūzijai. Bet kaip tik pastaroji reformavo ES paramos sistemą žemės ūkiui naudinga linkme, kas, savaiame aišku, netenkina Didžiosios Britanijos.

Taigi stovime prie neišvengiamų ES pokyčių slenksčio. Kol kas nieko gero – įtemta tarptautinė padėtis, terorizmas, Rusijos provokacijos, pabėgėliai... *Quo vadis, Europa?*

Kam buvo naudingas pučas Turkijoje?

Vakarų pasaulij persto terorizmo išpuoliai, kurie klibina ir taip jau nestipriais valdančiojo elito pozicijas. Štai vienai neseniai užnaujė kvapą stebėjome, kaip naktį iš liepos 15 į 16 dieną Turkija išgyvena politinį kataklizmą – šalyje vyko karinis perversmas. Laimė, įvykiai rutuliojosi greitai, teisėtai valdančiam šalį prezidentui Erdoganui palankia linkme. Finalas – maištininkai nelaimėjo, tačiau tarptautinė bendruomenė pasibaisėjo ir tuo, kaip su jais pradėjo elgtis Turkijos valdžia. Kita vertus, tai Turkijos vidaus reikalas, ką daryti su maištininkais, pasikėsinusiais nuversti teisėtą valdžią. Žinoma, lazdos perlenkimas nėra sveikintinas dalykas, tačiau ir nesveikai liberalus požiūris, kokį dažnai pademonstruoja europiečiai teroristų atžvilgiu, tikrai ne pavyzdys. Šiame chaose, kuris nesibaigs, kol turkų vadovybė neįšvalys šalies nuo maištininkų ir jų šalininkų, ryškėja ir kitų intriguojančių dalykų. Tai, kad per pastaruosius mėnesius Turkiją ne kartą sudrebino teroristiniai ISIS išpuoliai, o juos besiaiškinančios specialiosios turkų tarnybos aptiko keistą tendenciją – išpuolius rengė vyrai iš Kirgizijos, Rusijos, Uzbekistano. Pasirodo, šiose šalyse islamistai nesunkiai randa savanorių!

Tad nieko nuostabaus, kad ir perversmo organizatoriu beieškodamos, specialiosios turkų tarnybos aptiko Rusijos pėdsakų. O kad tai įmanoma, rodo ir rusų opozicijos, nepritarianties Putino režimui, publikacijos. Štai vienoje iš jų atkreipiamas dėmesys į tai, jog propagandinis „Pervyj kanal“ net filmą nutraukė ir émė rodyti reportažus iš Turkijos: įdomiausiai tai, kad prieš gerą pusvalandį pranešė anonsus (kad bus reportažai). Matyt, ruošesi laida. Tiesa, įvykiai rodė neutraliai, tačiau juos komentuoti buvo pakwesti užkietėję Kremliaus propagandistai, kurie émė aiškinti, koks blogas yra Er-

doganas – Turkijos prezidentas. Jis išvadintas islamistu, diktatoriumi, laisvės smaugiku, Turkijos armijos skriaudiku (tai aiškus karinio perversmo organizatorių pateisinimas!), be to, teigta, kad Erdoganas susipykės su visais kaimynais – Egiptu, Izraeliu, Iranu ir ypač su Sirija. Argi gali toks žmogus vadovauti šaliai – užuominomis klausė Kremliaus propagandistai.

Nepatvirtintą naujinę, kad nuverstas Erdoganas, džiaugsmingiausiai pasitiko Bašaras Asadas – šis Putino išlaikytinis surengė visaliaudinę šventę gatvėse su pašaudymais į dangų. Bet... paskubėjo džiaugtis.

O kas būtų, jeigu pučas būtų nugalėjęs? Neprisklausomai nuo pučių ketinimų, įkebliausią padėtį būtų patekusių JAV ir NATO. Žinoma, Obama tektų aiškintis, kas čia darosi su NATO (juk Turkija yra šio karinio bloko narė), kodėl jis toks nestabilus viduje? ES lyderiams irgi kiltų problemų – negi taip lyg niekur nieko tektų pripažinti pučiustus bendradarbiais, reikalingais kovojant su terorizmu? Jie juk ne demokratiškai atėjo į valdžią..? Taip Turkija ne savo valia būtų izoliuota nuo pasaulyo. Na, o tuomet... Putinas ištęstų rankas draugiškam apskabinimui. Ne dėl dujų rinkos ar daržovių prekybos, bet dėl Sirijos – eliminavus turkus iš Sirijos klausimo sprendimo Putinas taptų stipriausiu žaidėju narpliojant šią bédą.

Štai kelias į pasaulinius lyderius, ypač teikiantis vilčių, kad JAV po rinkimų nusisuktų nuo pasaulio problemų sprendimo ir užsiimtų išsimtinai savo vidaus reikalais. Galų gale, užtektų Turkijai sušvelninti poziciją Bašaro Asado atžvilgiu ir tai jau būtų didžiulis Putino laimėjimas. Pučių sékmės atveju švietėsi ir Turkijos atsiribojimas nuo Saudo Arabijos, taigi priešininkas (Turkija) būtų ne savo valia tapusi Putino sąjunginininku sprendžiant Sirijos klausimą.

Taigi nelieka abejonių, kad didžiausią naudą, jei būtų laimėjė pučiatai, būtų išpešus Rusiją. Tai negi Rusija laikėsi atokiai brėstant šiemis įvykiams? Žinoma, kad ne: privati amerikiečių analitikos ir žvalgybos kompanija „Stratfor“ paviešino duomenis, irodančius, kad Rusija yra prisdėjusi prie pučo Turkijoje liepos 15–16 dienomis „Stratfor“ teigimu, rusų specialiosios tarnybos, likus keletui dienų iki pučo, aktyviai bendravo su karinio pučo organizatoriais. Negana to, po to, kai NATO šalys išjungė savo palydovus, kuriai naudojosi Turkijos armija (kad maištininkai liktų be ryšio, red. past.), pučių palaikantys daliniai savo veiksmus émė koordinuoti naudodamiesi Rusijos palydovu, esančiu virš šiaurės-vakarų Indijos vandenyno.

Kompanija „Stratfor“ teigia, kad ir pučių aviacijos veikla buvo koordinuojama rusų karių, esančių Sirijoje ir Arménijoje. Ir tuo pat metu Turkijos vadovybei ištikimų karinių lakių, esančių Turkijos pasienyje su Sirija, veiksmams aktyviai émė trukdyti rusų elektroninės trikdymo priemonės.

Pasiremdama „Stratfor“ pateikta informacija. Arabų informacinė agentūra „Al Jazeera“ išplatino žinią apie tai, kad, likus savaitei iki pučo Turkijoje, šalia Turkijos- Sirijos sienos buvo įkurtas operatyvinis rusų karių štabas, dirbęs (ir tebedarbant) pučių patarejais.

Beje, pasigirdo tvirtinimų, kad visas pučas tėra Turkijos prezidento Erdo-

gano provokacija, siekiant rasti priežastį susidoroti su opozicija. Ką gi, galima paaiškinti ir tai – Maskvos agentai, dalyvavę rengiant pučą, paskutinę akimirką „nutekino“ informaciją Erdoganui ir šis pasiruošė (tai paaiškintu, kodėl taip netikėtai prezidentas išskrido iš sostinės savo lėktuvu, kodėl be reikalo buvo apšaudytas parlamentas, kodėl taip lengvai ištikimos karinės pajėgos susitvarkė su maištininkais. Koks tikslas išduoti pučiustus, jei juos rėmė, paklausite? Tokie dalykai visuomet turėti logiką: tarkim, rengdamas pučą, Kremliaus galiausiai įvertino, kad jo sekėmė abejotina, nes visuomenės ir kariuomenės dauguma remia Erdoganą, taigi naudos bus mažai. O jei taip perspėjus Erdoganą? Tai ir sumaištis bus daugiau, ir įtarimų ant Rusijos kris mažiau (na kaip čia išeina – patys prisdėjo organizuojant, patys išdavė?). bet kuriuo atveju Rusija išloš – Turkija kurį laiką bus eliminuota iš aktyvių veiksmų Sirijos konflikte, be to, pradėjusi represijas prieš nugalėtus pučiustus Turkijos valdžia neišvengs nepagrįstų represijų prieš juos palaikančius savo piliečius, kas, savaiame aišku, nelis nepastebėta Vakarų šalyse, jautriai reaguojančiose į Žmogaus teisių pažeidimus.

Kaip bematuotum, Rusija iš 2016 metų liepos 15–16 dienų karinio pučo Turkijoje naudos turėjo daugiausiai. Ne veltui romėnai sakydavo – ieškok, kam naudinga ir rasi kaltus!

Gintaras MARKEVIČIUS

Užsiprenumeruokite „Tremtinį“

Prenumerata priimama bet kuriame „Lietuvos pašto“, „Pay Post“ skyriuje, per „Lietuvos pašto“ laiškininką, paskambinus informacijos tel. 8 700 55 400, internetu www.prenumeruok.lt. Laikraštis išeina keturis kartus per mėnesį. Prenumeratos indeksas 0117. Kaina:

1 mėn. – 2,40, 3 mėn. – 7,19 Eur.

Ekspedicija į Sibirą. Pelkių krikštas ir pirmieji pasiekimai

Išlydėta Prezidentės kanceliarijos darbuotojų bei Krašto apsaugos vice-ministro, bendrijos „Lemtis“ ir Židikų Marijos Pečkauskaitės gimnazijos ekspedicija išskrido į Maskvą, o iš ten – į Krasnojarską. Paryčiais nusileidus oro uoste mus pasitiko ekspedicijos vadovas Gintautas Alekna, kuris jau buvo suradęs transportą bei nakvynę mieste.

Kiek atgavę jėgas išėjome pirkti įrankių, reikalingų mūsų užduočiai vykdyti. Kitą dieną kibome į darbus.

Kizendžiulis

Traukiniu pasiekę stotį netoli Kizendžiulio kaimelio pradėjome žygį. Tikslas – surasti kapinaites ir išsiaiškinti, ar jose yra lietuvių tremtinių kapų. Vos jéjė į taigą buvome užpulti uodų, nuo kurių gynémės tinkleliais, purškalais ir pirštinėmis. Deja, dauguma jų nepadėjo.

Kilometras po kilometro artėjome prie kaimo, vis praedam vieną kitą aplieštą sodybą, kol galiausiai radome du vietinius, kurių pasiteiravome apie kaimelio kapinaites. Pasirodo, jas praėjome. Reikia grįžti keturis kilometrus pro mešķu išgulėtas pievas.

Galiausiai kapines radome, bet jokių ženklių, kad jose būtų palaidoti lietuviai, nesimatė. Deja, ejimas ir uodus maitinimas nenuėjo veltui. Juk kam nors reikėjo tai padaryti ir išsiaiškinti, ar mūsų tremtiniai atgulė Kizendžiulio kapinėse, ar ne.

Nuo kapinių iki traukinių stoties reikėjo eiti kitu keliu, nei atėjome. Šis kelias nebebuvo toks malonus kaip pirmasis. Teko bristi per mūsų pačių ūgio žolynus, pelkes, reikėjo keltis per mums kelią užkirtusį upelelį. Po tokio krikšto beveik visų mūsų batai buvo permirkę. Gana greitai įveikė visas kliūties pasiekėme jau pažistamą kelią. Juokinga, kai pradžioje, saugodami savo naujus batus, visi stengėsi ieškoti kuo sausesnės vietas, o dabar po pelkės ir keliolikos kilometrų visi einame nematydamis kliūčių. Visos problemos ir sunkumai yra tik mūsų galvoje.

Svisčiovas

Mūsų antra užduotis – Svisčiovo kapinaitės, kuriose sustojome pakeliui Manos upės link. Čia yra keli lietuvių tremtinių kapai, išlikę antkapinis paminklas Vingui Liuberskiui (1867-

1948). Lietuviška kapinių dalis buvo apaugsi medžiais ir krūmynais, kuriuos greitai iškirtome, kad būtų galima ižiūrėti likusias tvoras ir palinkusius, bet vis dar stovinčius kryžius. Dirbome greitai ir efektyviai, pasiskirstę užduotimis, todėl kapinaitės netrukus išgražėjo. Tiesa, tarp iškirstų medžių radome ne tik pagal rusų papročius paliktu butelių ir stiklinių, bet ir kairės rankos žastikaulį, kurį pagarbai padėjome ant aptverto kapo kauburėlio.

Kas pasidžiaugė nudirbtu darbu, kas užkabinę trispalvę ant Vingo Liuberskio kapo tvorelės, kas mintyse sukalbėjės „Amžinajį atilsj“, palikome kapines. Ekspedicijos vadovas padėkojo komandai už gerą darbą ir išreikšė viltį, kad taip dirbsime visose kapinaitėse.

Vis gražėjančiomis kalvomis vedusių keliu pasiekėme Beretę ir Brodo kaimelį netoli jos.

Jonas, Priiskovaja ir Urmanas

Jonas gyvena Brode, netoli Priiskovajos kapinaičių. Jis lietuvis, gimęs jau tremtyje, vis dar šiek tiek kalbantis lietuviškai. Smagu rasti ką nors kalbantį tavo gimtaja kalba už 5000 kilometrų nuo namų. Ir dar smagiau, kad Jonas yra pasiruošęs mums padėti tvarkytį Priiskovają ir Urmano kapinaites.

Pradėjome nuo Priiskovajos, kurias saugojo gyvačių sargyba. Apėjė ją, perlipę per upę ir grandininiu pjūklu prasipjovę taką, radome kapinaites su vis dar stovinčiomis tvoromis ir kryžiais. Čia prieš kelerius metus lankėsi kita Gintauto Aleknos ekspedicija, kurios darbai vis dar matomi. Vėl pakéléme kryžius, išgenėjome medžius ir paruošėme vietą tvorai, kurią tversime kitą dieną.

Trečiąją ekspedicijos dieną, susipaudę Jono draugo UAZ ir lydimi Jono vairuojamos „Nivos“ dardėjome Urmano link, pakeliui sustodami pažiūrėti Manos upės panoramos. Urmano kapinaitėse vėlgi tik ieškome lietuvių kapų, nes nebuvo aišku, ar jie dar išlikę.

Pakeliame vieną nuvirtusį kryžių – ukrainietiškas, kitą – vėl tas pats. Ekspedicijos vadovui keista, kad ant ukrainiečių kapų stovi lietuviško skyriaus kryžiai – su saulės motyvu, su stogeliu virš Nukryžiuotojo. Beveik praradę viltį rasti lietuviškus

Sveikiname

Gražaus 70-ojo jubiliejinio gimtadienio proga nuoširdžiai sveikiname tremtyje gimusią Reginę TALLAT-KELPŠA-BENETIENĘ. Linkime sveikatos, stiprybės, laimingų gyvenimo metų ir Švč. Mergelės Marijos globos.

LPKTS Kretingos filialas

Ekspedicijos dalyviai Kizendžiulyje

Svisčiovos

Gintauto Aleknos nuotraukos

rašmenis, keliame trečiąjį. Zaleckis. Lietuvis. Gimęs ir miręs 1954. Dar liūdniai...

Daugiau lietuvių kapų kapinėse neradome, todėl tik aptvarkėme aplinką ir pagarbau pastatėme kelis kryžius. Grįžtame atgal į Priiskovają, pakeliui užsukdami į Jono sūnaus lentpjūvę medienos kapinių tvorai ir kryžiui.

Vakarop supjaustėme medieną, nugalėome į kapinaites ir dar kartą pravalesme mišką kapinių aplinkoje. Jau temės puikiai padirbėję. Regis, kasdien turėjome vis labiau pavargti, bet darbas vis spartėjo, o komanda atrodė kaip vienas kumštis.

Mažytė išpažintis

Turi prisipažinti. Prieš aplinkydamas pirmąsias kapines, nejaučiau jokios mūsų ekspedicijos „dvasios“. Viskas atrodė tik kaip vėl kita kelionė. Tačiau pamačius paminklus su lietuviškais vardais kažkur Sibire, į šiaurę nuo Mongolijos, pakelus ir vėl pastačius nuvirtusį kryžių ar pakabinus nors ir mažą Trispalvę, patriotiški jausmai ir pagarba Sibiro lemties ištikiems žmonėms atėjo greitai ir nepasitraukė. Su šiaisiais jausmais tesiame savo ekspediciją toliau...

(bus daugiau)
Simonas SPRINDYS

„Klaipėdietis“ Polis Guifo. Ilgas kelias namo

(atkelta iš 2 psl.)

Deja, į paskutinį laivą „Ascanium“, išplaukusį į Marselį, P. Guifo nespėjo, tad Odesoje jis kartu su kitaikaro belaisviais, globojamais čia įsi-kūrusios Anglijos atstovybės ir tarpautinio Raudonojo Kryžiaus, praleido dar beveik du mėnesius ir tik 1945 metų rugpjūčio 18 dieną traukiniu per Praha pasiekė Paryžių. Čia Orsė (Orsay) geležinkelio stotyje buvo išteigtas repatriantų centras, kur jie ne-

mokamai gaudavo tabako, pinigų, maisto ir į traukinio bilietą kelionei namo. Dabar šios buvusios geležinkelio stoties pastate įsikūrės garsus dailės muziejus.

1945 metų rugpjūčio 19 dieną Bretonės Geršo (Guerche de Bretagne) miestelyje gaudė bažnyčios varpai paskutinio namo grįžusio šio miestelio karo belaisvio P. Guifo garbei. Tuo tarpu paskutinis karo belaisvis prancūzas iš sovietinės nelaisvės grįžo tik

1955 metais.

Kaip šių eilucių autorui pasakojo P. Guifo sūnus Žakas Guifo (Jacques Guiffault), gimęs 1947 metais, jo tėvas apie nacių ir sovietų nelaisvėje praleistus metus niekada nieko nepasakojo. Tokia pat tyla buvo ir kitų grįžusių prancūzų karo belaisvių šeimose, tyla ir visuomenėje, istorikų ir archyvų tyla, aukų tyla. Ji tėsėsi iki pat Sovietų sajungos griūties, kai šiek tiek prasivėrė NKVD archyvai ir

prancūzai sužinojo apie savo žemicią, žuvusių stalininio režimo lageriuose, tragiską likimą. Taip pasaulis sužinojo apie dar vieną stalininio režimo nusikaltimą, kurio liudininkais ir, deja, aukomis likimas lėmė tapti ir „klaipėdiečiams“ prancūzų ir belgų karo belaisviams.

Autorius dėkoja Ž. Guifo už pagalbą atskleidžiant mums nežinomus istorijos puslapius.

Romualdas BENIUŠIS

Lemtinga diena budeliui ir jo aukoms

Apie Kaune gyvenančią Aldoną ŽAKELYTĘ-STABAČINSKIENĘ šiu eiluciu autorei papasakojo ir pasiūlė apie ją parašyti Gediminas Žilinskas, lietuvis iš Punsko, lankūnas, šiuo metu gyvenantis Niujorke, tačiau kasmet parvykstantis į Lietuvą „atkasti“ vis naujų istorijos lobį. Su juo drauge ir aplankėme buvusią politinę kalinę, 1918 metų kovų už nepriklausomybę savanorės žvalgės Onos Niauraitės-Žakelienės dukterį.

Suėmimas

Būna gyvenime sutapimų: 1953 metų vasario 28-oji diena tapo lemtinga masinio žmonių naikinimo režisieriu ir 1918 metų Nepriklausomybės kovų savanorei bei jos dukrai – „didžiojo taučių vado“ aukoms...

1953 metų vasario 28 dieną septintą valandą vakaro Josifas Stalinas drauge su Lavrentijumi Berija, Nikita Chruščiovu, Georgijumi Malenkovu, Nikolajumi Bulganinu ir kitais bendrais išėjo pažiūrėti filmą. Žiūrėjo amerikiečių vesternus ir komedijas. Kaip prisimena maršalas Klementas Vorošilovas, vadas prieš filmą peržiūrą atrodė gувus ir patenkintas. Po to vyko balius, o kitą rytą Stalinas nebesikėlė iš patalo...

Tą pačią 1953 metų vasario 28 dieną į kaunietės Onos Niauraitės-Žakelienės namus pasibeldė būrys enkavestistų. Pareiškė darysią kratą. Skubėjo plėsti komodos stalčių užraktus, draskė sienų apmušalus, krovėsi į maišus šeimos albumus ir viską, ką rado stalčiuose, knisos po drabužių spintas ir sandeliukus. Po to namų šeimininkai ir jos dvidešimt dvejų metų dukrai Aldonai liepė vilktis paltus ir eiti drauge su jais neva trumpai apklausai. Stalinistų išstovoje moterims buvo pateikti kaltinimai: kenkimas sovietų valdžiai, pogrindinė veikla ir pan. Beveik du mėnesiai nežinios, šalčio ir alkio kalėjime, tardymai ir patyčios. Balandžio mėnesį įvyko vadinas teismas – be jokios galimybės teisiamosioms turėti savo advokatą. Kaltinimas antisovietine veikla ir Tėvynės išdavyste buvo pateiktas remiantis Rusijos baudžiamojo kodekso garsiuoju 58-uoju straipsniu, pagal kurį šimtai tūkstančių lietuvių anuomet buvo siunciami į katorgą Sibiro lageriuose. Išgirdusi nuosprendį – 10 metų lagerio ir 5 metai tremties – ir paklausta, ar atgailaujanti kenkusi sovietinei valdžiai, 65-erių Ona Žakelienė teatrališku rankos mostu nusilenkė iki žemės ir atsitiesusi pasakė:

„Širdingiausiai dėkoju už mirties nuosprendį. Juo jūs patrumpinsite kančias komunistiniame pragare, i kurį pateko mano klestinti šalis. Bet manės neišgąsdinote – savo jau atgyvenau ir esu labai dėkinga Nepriklausomai Lietuvai ir jos buvusiai valdžiai už laimingą gyvenimą“.

Oną Žakelienę dėl senyvo amžiaus ir ligos išvežė į Šilutės Macikų lagerį, kuriame kalejo pasiligojė „politiniai nusikaltėliai“. Aldoną Žakelytę, nuteistą taip pat 10 metų laisvės atėmimo, – į lagerius Murmansko srityje.

Praėjus kelioms dienoms po lemtinės vasario 28-osios, Stalinas mirė. Bet lietuvių naikinimo procesas nesustojė – suėmimai, kankinimai, po to pats

„teisingiausias“ okupantų teismo nuosprendis ir kelionė etapais į lagerius...

Tėvų kovos už Lietuvą

Aldona anuomet nežinojo, kokią antisovietinę kovą kovojo jos motina. Mergina dirbo tarnautoja vienoje Kauno namų valdyboje, gyveno savais jaunystės rūpesčiais. Mama, pasak dukros, mokėjusi saugoti paslapčius, net savo vaikams mažai ką pasakojusi. Nieko keista, juk Ona Niauraitė, vėliau – Žakelienė, buvo žvalgė, Nepriklausomybės laiką savanorė, asmeniškai pažįstama su Antanu Smetona dar iš Vilniaus Tarybos laikų. Yra pasakojusi savo vaikams, kad tais neramiais laikais viena pati pėsčiomis parnešė iš Vilniaus į Kauną labais svarbius dokumentus – taip buvo saugiau, niekas niekuo negalėjo įtarti.

Aldona Žakelytė-Stabačinskiene prisimena, kad mama turėjo daug labai įdomių smetoniškojo laiko nuotraukų, kuriose moterys su balinėmis sukniomis, elegantiškų ponų apsuptyje. Ona Žakelienė priklausė prezidento Antano Smetonos aplinkai, dirbo jo apsaugos tarnyboje. Buvo gerbiama ir vertinama. Aldona prisimena, kaip kartą ją, aštuonerių metų mergaitę, mama nusivedė į prezidentūrą pristatyti ponai Smetonienei. Aldona išsivaizdavo, kad ponai prezidentienė bus apsirėžiusi labai prabangiais drabužiais, tačiau jūdviųjų pasitiki ilgu koridoriumi atskubėjo pagyvenusiu moteris paprasta tamsiai pilkos vilnos suknele su vienintele tuošmena – didele gražia sage ant krūtinės. Ji pažiūrėjo mažają Aldutę į kaktą, pasakė kažką malonaus ir toliau kalbėjosi su mama kaip dvi geros pažįstamos.

Aldona yra išsaugojusi per stebuklą išlikusius kelis dokumentus, kurių, jos motinos apdairiai paslėpti, nepakliuvo į enkavedistų nagus ir neprāžuvė, kaip tai atsitiko su vertingaisiais šeimos albumais. Tai pažymos apie tėvus. Vienoje iš jų rašoma, jog Ona Niauraitė, kilusi iš Utenos apskrities, Debeikių valsčiaus, Naujakiemio kaimo, „dirbo Krašto apsaugos ministerijos vyriausijoje štabo slapojoj tarnyboje ir per visą tarnybos laiką sažiningai ir su dideliu pasiaukojimu daug nuveikė Lietuvos naudai.“ Pažyma duota savanorio medailio suteikimui. Kitame dokumente Lietuvos šaulių sąjungos centro valdyba pažymi, kad Ona Niauraitė „tarnavo Lietuvos partizanuose ir dažyavo mūšiuose su Lietuvos priešais“.

Ona Niauraitė vėliau ištekėjo už Lietuvos karininko Antano Žakelio. Jis taip pat darbavosi slapojoje žinyboje, o išėjęs į atsargą bendradarbiavo tų laikų žiniasklaidoje. Sovietams okupavus Lietuvą vyras nusišovė nujausdamas, kad laukia toks pat likimas, kaip kitų buvusių bendradarbių...

Gulago pragare

Aldonos Žakelytės egzistencija lageryje – atskira istorija. Užaugusi pasiturinčioje kultūringoje šeimoje, mergina pateko į visai kitą pasaulį, tarsi iš rojaus į pragarą. Prisimena, kaip jas, būrelį moterų ir merginų iš Baltijos šalių, vos ižengusias pro lagero vartus, pasitiko „blatnos“ – vulgarios, su papiroais dantyse žiaurios ypatos. Jos netruko

Savanorė Ona Niauraitė-Žakelienė su savo vaikais

pareikšti, kad naujokės turės besalygiškai paklusti. Tai buvo kriminalinės nusikaltėlės, taip pat ir politinės kalinės – dar prieškariu čia atgabentos eserės, bolševikės, menševikės ir kitos buvusios revoliucionierės, kažkada pačios palaikusios bolševikinį terorą. „Blatnos“ buvo nužmogėjusios, kai kurios net paketusios savo natūralią lytinę orientaciją... Jos kalbėjo „triaukščiai“ rusiškais keiksmažodžiais, elgesi kaip vyrai, tuo pat atėmė iš naujokų beveik viską, ką vertingesnio joms pavyko atsivežti – maistą, drabužius. Buvo labai sunku su jomis sutarti, jaustis bent kiek saugiai. Iš prigimties drasi ir guvi Aldona greit suprato, kad protingiau bus mažiau šnekėti, daugiau tylėti, kad neatkreiptų į save „blatnųjų“ dėmesio...

Nežinia, kaip būtų pavykę išgyventi tokiam žvėryne, jei būtų ten patekusi viena. Laimė, kad šalia buvo nemažai likimo draugių lietuvių, taip pat ir latvių, esčių – jaunu, protingu, išsilavinusių moterų. Visos drauge pajegdavo atremti „blatnųjų“ atakas, apsiginti nuo jų plėškavimo. Iš likimo draugių lietuvių Aldonai labiausiai išsiminė vilnietė pracūžišku vardu – Koletė. Gal tai buvo tikras jos vardas, o gal pseudonimas, gal ji iš tikrujų buvo prancūzų ar italių kilmės, nes labai tam-saus gymio, bet lietuviškai kalbėjo be akcento... Jos vyras, Vilniaus universiteto profesorius, taip pat kalėjo lageryje. Koletė buvo labai išsilavinusi, laisvai kalbėjo keliomis kalbomis ir rašė eiles. „Ar barake būdavom, ar išvarytos į darbus, vis taikydavomės būti šalia tos nepaprastos moters – ji kalbėjo eilėmis, posmai lieteliejos,“ – prisimena ponai Aldona.

Mezginys viršininkai

Varydavo kirsti miško ir į darbus tarybinio ūkio laukuose. Nuo bado gelbėjo galimybė slapčia parsinešti į baraką bulvių.

Kartą vienai iš kalinių atėjo metas gimdyti. Iš vietinės lagerio ligoninės į baraką buvo pakviesta akušerė. Ji paraikalavo skirti pagalbininkę. Paskyrė Aldoną. Akušerė liepė vieną kibirą vandens pašildyti, kitą kibirą pastatyti šalia su šaltu vandeniu. Pirmajame vanduo turėjo būti beveik karštasis. Vos kūdikis gimė, tuoju buvo panardintas pirma į tą karštą vandenį, po to – į šaltą ir tik tada suvystytas. Akušerė aiškinė, kad taip daroma su visais čia gimstantais vaikais. Šiauriečiai grūdinami nuo mažens. Aldona stropiai talkino medikei, šioji rekomendavo ją dirbtį ligoninėje valytoja. Tai buvo tikra laimė, nes

darbas ligoninėje buvo lengvesnis, bet to, šilumoje. Aldona plaudavo koridorių grindis, valydo palatas, skalbdavo drabužius. Sykį vyriausioji gydytoja pastebėjo, kad Aldona gabia rankdarbiams, ir paprašė numegztį jai megztinių. Davė storų suktų siūlų ir atleido nuo daugelio darbų. Aldona užsidarydavo savo šluotų sandėliuke ir megzdavo, megzdavo... Megztinis išėjo visai gražus, Aldona jam dar ir sagas priderino, išpjovusi iš savo „smetonisko“ švarkelio. Gydytoja apsilvilko, pasižiūrėjo į save veidrodyje ir apniuko – atrodė sau stora. Bet jis ir iš tikrujų buvo apkūni. Tada Aldona pažadėjo permegztį – iš plonų siūlų. Išardžiusi megztinį pradėjo tikrą Sizifo darbą – storą suktą siūlą skyrė į keturis plonus siūlelius ir kiekvieną vynijo į atskirus kamuolius. Numezgė megztiniviršininkei iš labai plono siūlo. Tas jai patiko, Aldona nusipelnė simpatijos ir globos. Tai padėjo išgyventi.

Sugrįžimas namo

Po Stalino mirties represijų mastas ėmė mažėti, politiniai kaliniai išsikovojo daugiau teisių ir siek tiek geresnes salygas, kai kurių bylos buvo peržiūrėtos, kalinimo laikas sumažintas. Aldona ir jos mama namo sugrįžo taip pat anksčiau, negu stalininio teismo buvo nuspresta. Sugrįžo namo, bet namų, suprantama, neberado. Jų bute gyveno ir visa kuo naudojosi kagiebisto šeima. Mama su dukra glaudėsi pas vienus, pas kitus gimines ir pažįstamus, kol pagaliau susirado kulkų būstą. Buvę draugai padėjo Aldonai vėl įsidarbinti namų valdyboje. Paskui ištekėjo, gimė sūnūs – Arūnas ir Remigijus. Mirė mama, apraudojo, palaidojo. Gyvenimas tekėjo ramiai, užgydė žaizdas, vaikai užaugo, gimė anūkai.

Prisimindama buvusius sunkius laikus Aldona Stabačinskiene sako, jog ištverti visus balsumus jai padėjo šviesūs prisiminimai apie vaikystę prieškario Kaune ir mamos pavyzdys išlikti tvirtai bet kokiomis aplinkybėmis. Tokios išminties ji dabar moko ir savo mielą anūkė Agnė, Kauno medicinos universiteto studentę. Ilgais vienatvės vakarais moteris dažnai prisimena lagerio laikų bendražyges, ypač talentingąją Koletę, iki šiol saugo brangiausią relikviją – sasiuvinuką, kuriame poetė, pasirašydamas Baublio Bitute, eilėmis apdainavo anuometinių dienų vargą ir mažycius džiaugsmus, padėjusius išgyventi ir išsaugotis viltį.

Irena VITKAUSKIENĖ

Antisovietinis pasipriešinimas Dzūkijoje 1940–1941 metais

Pabaiga.

Pradžia Nr. 29 (1195)

Alfonas Nykštaitis (Vytauto Budrio slapyvardžiu) „Lietuvių archyve“ apie Seirijų valsčiaus pogrindininkų veiklą 1941 metų pavasarį rašė: „O vyrų tuo laiku nesnaudė. Tai šen, tai ten į pasienį skubantieji bolševikų sunkvežimiai ant vinių užvažiavę valandas prastovėdavo. Cia vienoje, čia kitoje vietoje, ypatingai pasieny, dažnas sargybinis negrįždavo. Kai kur net telegrafo stulpas vienas kitas nupjautas. Buvo ir kurjozų. Vieną tokį atsitikimą daug kas kaip anekdotą pasakoja. O buvo tai mūsų apylinkėje ir leiskime apie tai papasakoti būvusių bolševikų kriminalinės milicijos Alytaus apskrities skyriaus viršininkui Balynui: „Vieną kartą buvome kažin kokiai reikalais Seirijų milicijoje. Mums ten bebūnai Krikštonis, vykdomojo komiteto pirmininkas, atneša negyvą vištą ir su ja laišką. Radės tą vištą su laišku medyje kabaničią, o laiške rašoma: „Žmonės apsigalvokit; per savaitę aš galu padėti 7 kiaušinius, o pagal planą iš manęs reikalaujate 8. Todėl, negalėdama įvykdinti plano, nutariau pasikartti.“ Kadangi tai jau buvo „priešvalstybinis“ reikalas, tai viskaskubiausiai parvezė atidavėme NKGB skyriui, kuriame kilo didžiausias sujudimas; rodos, kad višta su visu laišku buvo išsiusta į Kauną. Gegužės pabaigoje vėl vykstu pasivalgysi į pasienį. Partizanai nerimsta: argi karō nebus?“

Atsargos jaunesniojo leitenanto Vlado Dainauskio vadovaujami aktyvistai 1941 metų birželio iš 21-osios į 22-ają nutraukė telefono telegrafo ryšį, todėl Simno valsčiaus Vykdomojo komiteto darbuotojai negalėjo susisiekti su ištaigomis Alytuje ir gauti iš jų nurodymų.

Atsargos majoras Jonas Pyragius knygoje „Kovosių, kol gyvas“ rašė: „Provincijoj partizanai nukarpo laidus daugelyje vietovių birželio 22 dieną ryta. Vienas sovietų sunkiosios baterijos vadas (stovėjusios kažkur Alytaus rajone), patekęs vokiečių nelaisvėn, skundėsi, esą partizanai paralyžiavę baterijos veikimą, nes pakartotinai nukarpo laidus tarp ugnivietės, vadavietės ir sekimo punkto.“

1941 metų birželio 22 dieną prasidėjus Vokietijos–SSRS karui, per pirmą savaitę „Geležinio Vilko“ organizacijos nariai, pasivadinę partizanais (šauliai/partizanai, lietuvių/partizanai), visoje Dzūkijoje suorganizavo valsčių tautinius komitetus, savivaldą ir sukarintą policinę struktūrą–Tautinio darbo apsaugą (TDA). 361 buvęs „Geležinio Vilko“ organizacijos narys gavo pažymėjimus, kad sovietinės okupacijos metu dalyvavo organizuotoje veikloje prieš sovietų režimą. Dalis „Geležinio Vilko“ organizacijos narių išstojo į jau legaliai veikiančią Lietuvių nacionalistų partiją (LNP) bei į 1941 metų rugpjūčio iškurtą „Aktyvistų sąjungą“.

1944 metų rugpjūčio 1 dieną Seirijų gyventojas Jurgis Runta, užėjęs į Petras Nykštaitienės (Kružaitės) butą, surado ir paėmė „Geležinio Vilko“ organizacijos archyvą, saugotą Alfonso Nykštaičio, ir 1944 metų rugpjūčio 4 dieną perdarė Raudonosios armijos

3-iojo Baltarusijos fronto 11-osios gvardijos armijos „Smerš“ skyriui. Šio skyriaus vyresnysis tardytojas, kapitanas Mazalov pasirūpino išversti dokumentus į rusų kalbą, pavedės tai atliki Lietuvos rusui Konstantinui Zolotuchinui ir bėglui iš Alytaus karo belaisvių stovyklos Aleksandr Klimkovič. Šie dokumentai dešimtims dzūkų patriotų atvėrė kelius į lagerius ir mirtį. „Geležinio Vilko“ organizacijos dokumentų originalai (jie buvo naudojami operatyviniam darbui NKGB Alytaus apskrities skyriuje 1945 metų vasario 15 dieną pradėtoje agentūrinėje byloje „Vilkai“ (Nr. 128) iki šiol nerasti, o rusiški vertimai saugomi Lietuvos Ypatingajame archyve.

Tiksli statistika nežinoma, tačiau daugiau kaip 150 „Geležinio Vilko“ organizacijos narių 1944–1945 metais buvo nuteisti, kai kurie net mirties bausme. Tai įrodo, kad sovietų okupacinei valdžiai organizacijos veikla kėlė grėsmę ir buvo pavojinga. Keliasdešimt patriotų po reokupacijos tapo partizanais, o dar didesnė dalis asmenų buvo represuoti, ištremti, žuvo lageriuose.

Šių eilučių autorius nuomone, vienas iš pogrindinės „Geležinio Vilko“ organizacijos Alytaus apskrities įkūrėjų galėjo būti LNP narys, atsargos pulkininkas Jonas Petruitis, Jokūbo (1891–1943). Po nepavykusio 1934 metų birželio 6–7 dieną kariškių perversmo Kaune, jis ištremtas į Daugus, vėliau gyveno Alytuje. J. Petruiti suėmė 1940 metų gruodžio 24 dieną Alytuje (kalintas Kauno kalėjime, liko gyvas per Červenės žydynes). Jis savo parodymuose 1941 metais nurodė, kad 1940 metų spalio 25 dieną lankėsi Vilniuje pas Raudonosios armijos 29-ajame teritoriniame šaulių korpuso štabe tarnaujantį pulkininką Antaną Šovą (suimtas 1941 metų kovo 20 dieną), o spalio 29 dieną – Kaune pas atsargos pulkininką, dr. Juozą Vėbrą (LAF Kauno štabo narys) bei ieškojo ryšių su Vokietijoje esančiu Lietuvių nacionalistų centru.

Vienas iš organizacijos įkūrėjų galėjo būti ir atsargos leitenantas Pranas Zenkevičius (1900–1960), kuris nuo 1927 metų lapkričio 8 dieną priimtas tarnauti į VRM, paskirtas pasienio policijos Trakų baro rajono viršininku. Nuo 1938 metų lapkričio 1 dienos tarnavo Seinų–Marijampolės baro rajono viršininku. SSRS okupavus Lietuvą, 1940 metų liepos 1 dieną perkeltas į Rokiškio barą, o 1940 metų liepos 16 dieną iš tarnybos atleistas. Atvyko gyventi į Alytų, dirbo banke buhalteriu. Vokiečių okupacijos laikotarpiu tarnavo Lietuvių saugumo policijoje Alytuje, o 1944 metais pasitraukė į Vokietiją ir emigravo į Australiją.

GVLP Daugų apygardos vadas (nuo 1941 metų balandžio 1 dienos) Jonas Verseckas, 1934–1942 metais mokėsis Alytaus gimnazijoje, savo parodymuose 1945 metais nurodė, kad jis „Geležinio Vilko“ organizaciją užverbavo Pranas Zenkevičius. Pas P. Zenkevičių jis taip pat sutikęs Alytaus gimnazijos direktorių Stasį Barzduką, Alytaus apskrities pradinių mokyklų inspektoriją Juozą Oželį, savivaldybės tar-

nautojų Kazimierą Gudonį, P. Zenkevičiaus laiškus-paketus J. Verseckui perduodavo K. Gudonis, kuris gyveno Vilniaus gatvėje. P. Zenkevičius ryšį su Kaunu palaikė per Alytaus gimnazijos moksleivį Zenoną Pranckevičių (gimus 1923 metais).

Antanas Kudzys (gimės 1925 metais) 2011 metų gegužės 5 dieną teigė, kad Alytuje sukilėliai susiorganizavo 1941 metų pavasarį. Jie palaikė ryšį su Kaunu. Iš Kauno štabo nurodymus parveždavo studentas medikas Gediminas Baliukevičius.

NKGB Alytaus apskrities skyriaus viršininko pavaduotojas, valstybės sau-gumo kapitonas M. Platov 1945 metų gegužės 24 dieną operatyvinėje pažymoje rašė, kad „kontrrevoliucinei nacionalistinei, „Geležinio Vilko“ organizacijai Alytaus apskritieje vadovavo buvęs Lietuvos armijos karininkas Šimoliūnas“.

GVLP Daugų apygardos vadas (iki 1941 metų balandžio 1 dienos) Petras Juonytis savo parodymuose 1945 metais nurodė, kad jis į „Geležinio Vilko“ organizaciją 1940 metų spalį užverbavo Jonas Blažys, nuo 1940 metų rugpjūčio 16-osios dirbęs Daugų valsčiaus pašto viršininku, o 1944 metais pasitraukęs į Vokietiją.

P. Zenkevičius, S. Barzdukas, J. Oželis, K. Gudonis ir J. Blažys – šauliai. Atsargos jaunesnysis leitenantas Vladas Šimoliūnas taip pat šaulys bei LNP narys. 1940 metais atvykės į Alytų, jis dirbo mokesčių inspekcijoje, o 1941 metų birželio 22 dieną prasidėjus Vokietijos–SSRS karui buvo vienas iš sukilėlių vadų Alytuje.

Vokiečių okupacijos laikotarpiu tarnavęs Alytaus apskrities kriminalinės policijos viršininku Alfonas Nykštaitis savo parodymuose 1960 metais rašė, kad „Kaune gyveno Juozas Kvedaravičius pusbrolis buvęs lakūnas, kuris piršosi į užakinius „Geležinio Vilko“ judėjimo vadus“. Pavyko nustatyti, kad minimas lakūnas – tai kapitonas Alfonsas Aušrūnas (iki 1940 metais pavardė Kvedaravičius, gimės 1909 metais Simno valsčiuje Ponkiškių kaimo), nuo 1932 metų tarnavęs Karo aviacijoje. Likviduojant Lietuvos kariniomenę 1941 metų sausio 1 dieną paleistas į atsargą. Po reokupacijos A. Aušrūnas nebuvo represuotas, dirbo gydytoju, todėl manytina, kad jo veikla pogrindinėje „Geležinio Vilko“ organizacijoje galėjo būti tik epizodinė.

Alfonas Nykštaitis savo parodymuose 1960 metais rašė: „Faktinai Alytaus apskrities prieš karą nacionalistinių judėjimų organizavimo buv. komendantūros majoras Dainius. Jis žuvo paskutinėmis dienomis prieš pat karą, beinant per sieną į Vokietiją“. Mini, kad „antikomunistinio aktyvo“ būrių sąrašus sudarė Lietuvių saugumo policijos Alytaus rajono viršininko P. Zenkevičiaus pavaduotojas Juozas Kvedaravičius.

Manytina, kad LNP narys, atsargos majoras Jonas Vytautas Dainius išteigė ir vadovavo (kartu su kita) pogrindinė „Geležinio Vilko“ organizacijai, kadangi jis nuo 1936 metų kovo 25 dienos iki 1939 metų gegužės 31 dienos tarnavo Alytaus ir Seinų apskričių ko-

mendantūrose, vėliau ūkininkavo Miroslavą valsčiuje, Parčėnų kaime, todėl gerai pažinojo karininkus, policininkus, patriotinių organizacijų narius (pavyzdžiui, Kretingos apskritijoje 1940–1941 metais veikusiai „Geležinio Vilko“ pogrindžio grupė vadovavo atsargos kapitonas Osvaldas Žadvydas, 1936-04-09–1940-10-09 tarnavęs Kretingos apskrities komendantūroje). Be to, NKGB Alytaus apskrities skyriaus 1941 metų birželio 8 dienos nutarime įrašyta suimi Joną Dainių kaip „aktyvų pogrindinės kontrrevoliucinės fašistinės „Geležinio Vilko“ organizacijos narį.“ Matyt, sužinojės apie gresiantį suėmimą, J. V. Dainius slapstėsi, o birželio iš 19-osios į 20-ają, bandydamas nelegaliai pereiti Sovietų Sąjungos–Vokietijos sieną, Kalvarijos apskritijoje, Liubavo valsčiuje, Santakos kaime sovietinių pasieniečių nušautas ir ten pat užkastas (1942 metais perlaidotės į Kalvarijos kapines).

Svarbiu asmeniu organizacijoje reikėtų laikyti šaulį Juozą Cibulską, gimus 1905 metais, gyvenus Alytuje, Perlojos gatvėje Nr. 22. GVLP Domantonių apygardos vadas Petras Zajankauskas savo parodymuose 1944 metais nurodė, kad jis užverbavo Juozas Cibulskas, dirbęs Alytaus apskrities keliu ir plentu viršininku. Šis ryšį su Kaunu palaikė per Alytaus gimnazijos moksleivių Zenoną Pranckevičių. J. Cibulskas 1944 metų rugsėjo 7 dieną buvo suimtas, tačiau iš Alytaus kalėjimo sugebėjo pabėgti. NKGB buvo ieškomas, tačiau apie jo tolimesnę veiklą ar represavimą duomenų nerasta.

Paminėtų asmenų įtaką pogrindinės „Geležinio Vilko“ organizacijos ištigimui ir vadovavimui tikriausiai pavykti nustatyti atlikus išsamesnius archyvinus tyrimus. Suprantama, kad baudžiamosiose bylose esančią informaciją reikia vertinti kritiškai ir atsižvelgti į šių bylų specifiką. NKVD ir NKGB darbuotojai stengėsi suimtiesiems inkriminuoti kuo didesnius nusikaltimus ir priversti juos pripažinti savo kaltę. Tardomieji stengdavosi sumažinti savo kaltę ir iškelti tuos faktus, kurie galėtų sušvelninti jiems skiriamą nuosprendį. Pavyzdžiu, GVLP Daugų apygardos vadas Petras Juonytis savo parodymuose 1945 metais nurodė, kad „pogrindinė „Geležinio Vilko“ organizacijai Daugų valsčiuje priklausė ne daugiau kaip 40 žmonių, iš kurių pažinojo tik 14“. Alfonsas Nykštaitis savo parodymuose 1960 metais rašė: „Antitarybinė „Geležinio Vilko“ organizacija, kuria aš kūriau kovai prieš Tarybų valdžią, jokių skyrių neturėjo“. Dėl to baudžiamosiose bylose esančią informaciją (suimtų parodymus) būtina patikrinti kitais išlikusiais dokumentais.

Dzūkai tikrai nenorėjo Stalino saulės, nuo pat pirmųjų okupacijos dienų priešinosi sovietinei valdžiai. Pirmųjų Lietuvos kovotojų likimai parodo milžinišką pasipriešinimo kovos mastą ir nežabotą okupantų žiaurumą. Deja, sovietų okupantus pakeitę naciai pasižymėjo tokiu pačiu žiaurumu ir sušaudė ne vieną pogrindžio dalyvi.

Gintaras LUČINSKAS

2016 m. rugpjūčio 12 d.

Tremtinys

Nr. 30 (1196)

7

Skaudi sukaktis

Prieš septyniasdešimt metų, 1946-ųjų rugpjūčio 14 dieną, į MGB agentų paspėstus spąstus ikiuviu Didžiosios Kovo apygardos (DKA) vadas Jonas Misiūnas-Žalias Velnias. Nuvykės į Vilnių, tariamą partizanų vadų susitikimą, buvo suimtas, kankintas, o išvežtas į Maskvos Butyrkų kalėjimą be teismo ir nuosprendžio nužudytas. Prie šios operatyvinės akcijos daug prisidėjo MGB agentai Juozas Albinas Markulis-„Erelis“ ir Vytautas Pečiūra-„Griežtas“.

Kaip byloja LYA dokumentai, suimiti Žalią Velią gyvą buvodidė MGB agentų siekiame. Tuo tikslu į „pasitarimą“ buvo kviečiami ir kiti DKA organizatoriai: B. Trakimas-Genelis, V. Krilavičius-Vytenis. Į Abromiškes, kur tuo metu pas Olu bus buvo apsistojęs J. Misiūnas, su kvietimu išvyko O. Trakimaitė-Ožka, tačiau į pasimatymą vadas neatėjo. Anot istoriko dr. Dariaus Juodžio, „pasitarimas“ prasidėjo naktį iš rugpjūčio 12-osios i 13-ąją Belmonte, Vilniuje. Iš pat ryto ryšininkė Ožka vėl gavo Aitvaro (MGB agento „Kibirkštės“) nurodymą atvežti Žalią Velią

krovinine mašina, kurios vai ruotojas bus saugumo žmogus, žinantis slaptažodį. Žalias Velnias bus atvežtas į tą patį butą, kur vyko pasitarimas. Dar tikėtasi, kad Ožka, kaip to renginio dalyvė, papasakos vadui apie rimtą pasitarimą. Mergina nežinojo apie spendžiamus spąstus, tačiau jis suklaidino. Šį kartą Žalią Velią kartu su Petru Petkevičiumi-Drambliu nuvežė į specialiai paruoštą butą Vilniuje, kur laukė organizuota pasala, ir slapta suėmė.

MGB atlikta operacija labai didžiavosi: Žalias Velnias jau buvo jų rankose. Už Žalio Velnio izoliaciją ir apygardos su naikinimą „Kapitonas Griežtas“ apdovanotas Tėvynės karo II laipsnio ordinu ir 1947 metų gruodį dingo iš akiračio.

Žinoma, kad agentas „Erelis“ gretai pasinėrė į medicinos mokslų darbus, tapo daktaru, paskui ir profesoriu. Išdavikas savo kruviną darbą atliko, gavo piniginių atlyginimą. Bet iki gyvenimo pabaigos jis ieškojo pasiteisinimo savo išdavikiškiems darbams, raše dienoraštį. Mirė prieš pat Atgimimą, 1987 metais, išvengęs baus-

mės už savo kruvinus darbus.

Deja, šiandien nežinome, kur yra Jono Misiūno-Žalio Velnio kapas. Paties Žalio Velnio atminimo įamžinimui pastatyti atminimo ženkli Kaišiadoryse, Kaugonyse, Elektrėnuose. Jo pavardė išrašyta Partizanų koplytėlėje Kaišiadorių kapinėse. Kaišiadoryse Jono Misiūnovardu pavadinta aikštė, atidengta atminimo lenta, taip pat Ukmergės rajone, Šventosios, Mūšos ir Siesarties upių santakoje 55 hektarų plote šviesus atminimo monsinjoro Alfonso Svarinsko įkurtame parko-memoriale. Dabar su Žalio Velnio gyvenimu ir kova galima susipažinti Kaišiadorių bei Pašvalio krašto muziejuose.

1997 metų gruodžio 22 dieną Jonui Misiūnui-Žaliui Velnuiu pripažintas Kario savanorio statusas (po mirties). 1998 metais suteiktas pulkininko laipsnis (po mirties). 1999 metų kovo 19 dieną apdovanotas Vyčio Kryžiaus 2-ojo laipsnio ordinu (dabartinis atitinkmuo – Vyčio Kryžiaus ordino Komandoro didysis kryžius).

Stanislovas
ABROMAVIČIUS

ILSÉKITĖS RAMYBĖJE

Stanislava Juknytė-Vaineikienė

Sovietmečiu Vaineikių sodyboje, Jogviluose, šilkografijos būdu buvo spausdinamas Lietuvos laisvės kovotojų sąjungos laikraštis „Varpas“, atsišaukimai bei kita pogrindžio literatūra. Stanislava buvo nepakeičiamai pagalbininkė, ryšininkė, stebėtoja.

Buvo viena iš nedaugelio Ukmergės Persitvarkymo Sajūdžio žadintojų, nuoširdi atgimimo puoselėtoja ir sergėtoja.

2014 metais Laisvės kovotojų sąjungai padovananojo sodybą Jogviluose, džiaugėsi pastangomis įrengti būsimą muziejų.

Palaidota Ukmergės r. Jogvilų kaimo kapinaitėse.

Vytautas Česnaitis

Ona Jaskelevičiūtė-Gorodeckienė 1926–2016

Gimė Varėnos r. Merkinėje. Mokėsi Alytaus, Marijampolės, Vilniaus Vytauto Didžiojo ir Vilniaus 3-ioje gimnazijoje. Baigusi mokslius dirbo Gailiūnų kaimelio mokyklos mokytoja. 1945 m. įstojo į Vilniaus universiteto Istorijos-filologijos fakultetą studijuoti lituanistikos. Išitraukė į literatūrinę veiklą, buvo priimta į Jaunuų rašytojų sekciją prie Rašytojų sąjungos. 1946 m. dėl „netinkamos ideologijos“ kartu su kitais šešiais nariais pašalinta. Baigusi tris kursus buvo suimta už pagalba sužeistam partizanui ir nuteista 10 m. Kalėjo Taišeto ir Intos spec. lageriuose. 1956 m. grįžo į Vilnių, tėsė mokslą universitete ir 1958 m. ji baigė. Pradėjo dirbtį Grigiškių mokykloje. 1969 m. Kijeve neakivaizdiniu būdu baigė germanistiką. Buvo Vydūno bei pedagoginės Montessoori draugijos vicepirmininke, N. K. Rericho ir M. K. Ciurlionio draugijų nare. Kūrė eilės, pasiraše Eglės Nemunaitės slapyvardžiu. Užaugino sūnus Sakala į Aringą, dukterį Aušrinę.

Palaidota Vilniaus Antakalnio kapinių Menininkų kalnelyje.

Monsinjoro Alfonso Svarinsko ir jo bendražygių minėjimas

Su Kauno įgulos karininkų ramovės automobiliu, vairuojamu šaunaus vairuotojo tau-todailinko Žilvino Lekečinsko, į Didžiosios Kovos apygardos partizanų parke vyksiantį renginį išvažiavome liepos 16 dienos rytmety. Šis renginys, globojamas vyskupo Jono Kau-necko ir Ukmergės rajono meistro Rolando Janicko, buvo skirtas įžymaus kovotojo už Bažnyčios ir Lietuvos laisvę – dimisijos pulkininko, vyriausiojo partizanų kapeliono monsinjoro Alfonso Svarinsko antrosioms mirties metinėms paminėti. Jo metu pašventinti ir du nauji parke pastatyti kryžiai, skirti veikliems rezistentams kunigams: Juozui Zdebskiui – pogrindžio spaudos bendradarbiui, Tikinčiųjų teisėms ginti katalikų komiteto nariui, ir Broniui Laurinavičiui – Helsinki grupės nariui atminti. Prisimintina, kad kunigo Broniaus Laurinavičiaus išraiškinė skulptūrinė kompozicija, surukta skulptoriaus profesoriaus Antano Kmieliauskui, puošia vieną Vilniaus skvereli, jo vardu pavadinta ir viena

miesto vidaus transporto stotelė. Kunigas Juozas Zdebskis, kaip ir minėtas kunigas, savo kilnius kunigavimo pėdsakus yra palikęs daugelyje Lietuvos vietovių. Jo memorialinė lenta, kunigo Ričardo Mikutavičiaus rūpesčiu, įrengta ir Kau-no Šv. Arkangelo Mykolo (Įgulos) bažnyčioje.

Pradžioje bendra malda ir Lietuvos himno giesme pagerbėme Monsinjoro atminimą prie jo kapo Ukmergės miesto Dukstynos kapinėse. Čia jautrų žodį taré Pietų Lietuvos partizanų srities vado, Laisvės Kovotojo Karžygio Juozo Vitkus-Kazimieraičio vaikaitis – Lietuvos ir Latvijos jėzuitų provincijos provincijolas kunigas Gintaras Vitkus SJ. Jis, pažymėjęs vykusių herojišką partizanę kovą prieš sovietinį okupantą, priminė ir dabarties žmogaus sažinėje dažnai vykstančią moralinę kovą tarp gėrio ir blogio.

Kalbėjusi viena iš renginio organizatoriu – Kauno technologijos universiteto docentė Lina Šulcienė pabrėžė, kad Monsinjorui, atlikusiam dideili savo gyvenimo žygarbį, vi-

sada rūpėjo priminti ne save, o kitus Lietuvos sūnus ir dukras, savo gyvenimą ir gyvybę paaukojusius savo Tėvynei ir Bažnyčiai. Todėl šiandien prisimeiname ir Monsinjoro bendražygius – laisvės kovotojus kunigus J. Zdebskį ir B. Laurinavičių. Monsinjorą A. Svarinską ir minėtus du kunigus kalbėtoja pavadino tikrais mūsų tautos perlais, padedančiais mums būti tikrais Lietuvos vaikais.

Padėjė gėles ir uždegę žva-keles prie monsinjoro A. Svarinsko ir čia palaidotų jo bendražygių kapų, pasukome į Kadrėnų kaimą, kuriamo vaizdingoje aplinkoje to paties Monsinjoro iniciatyva įkurtas Didžiosios kovos apygardos partizanų parkas.

Du naujus kryžius, skirtus kunigams J. Zdebskiui ir B. Laurinavičiui, sukurtus tautodailininkų Kazimiero Martinaičio ir Adolfo Teresių, pašventino taip pat aktyvus rezistencijos dalyvis, artimas monsinjoro A. Svarinsko bičiulis – kovotojas už Lietuvos ir Bažnyčios laisvę, Vyčio Kryžiaus ordininkas Panevė-

žio vyskupas emeritas Jonas Kau-neckas. Jis su dideiliu kunigų būriu, dalyvaujant Kaišiadorių vyskupui emeritui Juozui Matulaičiui, aukojø ir šv. Mišias, sa-vos homilioje šiltais žodžiais prisimin-damas Monsinjorą, minėtus kuni-gus ir kitus kovoju-sius už Lietuvos laisvę. Per Mišias giedojo Vilniaus Gailestingumo šventovės jaunimo ansamblis.

Po šv. Mišių vyko konfere-nčija, skirta trijų įžymių ku-nigų – monsinjoro A. Svarinsko, J. Zdebskio bei B. Laurinavičiaus atminimui.

Malonu, kad renginyje da-lyvavo ir Lietuvos laisvės kovos sajūdžio Prezidiumo pir-mininkas dimisijos pulkininkas Jonas Čeponis, LR Seimo narė, LPKTS tarybos pirmininkė Vince Vaidevutė Margevičienė, Lietuvos kariuomenės, LLKS Valdybos, Lietuvos šau-

lių sąjungos, Politinių kalinių ir tremtiniių sąjungos, Lietuvos sajūdžio, Lietuvos moterų lygos, „Vilnijos“ draugijos ir kt. visuomeninių organizacijų atstovai.

Būtų gera, jei minimų monsinjoro A. Svarinsko, kunigų J. Zdebskio ir B. Laurinavičiaus pasėta kilnaus bei pasiaukojančio gyvenimo sėkla, pralauždama kas-dienybės dulkį dangą, su-dygutį meilės ir gražių darbų želmeneliu mūsų širdyse.

Zigmas TAMAKAUSKAS

ISSN 2029-509X

Tremtinys

Leidėjas Lietuvos politinių kalinių ir tremtiniių sąjunga

www.lpkts.lt

Redaktorė Jolita Navickienė
Redakcija: Audronė Kaminskienė, Vesta Milerienė
Maketavo Ignas Navickas

Adresas: Laisvės al. 39, 44309 Kaunas, tel. (8 37) 323 204
el. paštas: tremtinys.redakcija@gmail.com

Įmonės kodas 300032645
Ats. sąsk. Nr. LT18 7044 0600 0425 8365, AB „SEB“ bankas

Spausdino spaustuvė
UAB „Morkūnas ir Ko“,
Draugystės g. 17, Kaunas

2 spaudos lankai
Tiražas 2020 egz.

Kaina
0,60 euro

Projektus „Lietuvos Laisvės kovų, tremties ir tautos netekėjų atspindžiai“ ir „Istorija be „baltų dėmių“ remia

S P A U D O S ,
R A D I O I R
T E L E V I Z I O S
R É M I M O
F O N D A S

Kaimas prie lakštingalų upės

Tęsinys.

Pradžia Nr. 29 (1195)

Išėjės į pensiją gyveno New Britain mieste. Ten ir mirė 1997 metų gruodžio 28 dieną. Žmona – Ona Kalašinskaitė (1907–1980). Jie susituokė 1935 metais. Sūnūs – Jonas Algis (1936), Raimondas (1939). 2016 metų balandžio 21 dieną Jonui Jakučionui, Antano, suteiktas Lietuvos kario savanorio statusas. (Šaltiniai: LCVA, LKKAS, LKK ir sūnaus Jono Algio informacija.)

Antanas Jakučionis, gimęs 1904 metų rugpjūčio 8 dieną Pajiesio kaime. Baigė Prienų „Žiburio“ gimnaziją. 1928 metų rugsėjo 8 dieną baigus Karo mokyklą (X laida) suteiktas leitenanto laipsnis ir paskirtas 5 pėstininkų pulko mokomosios kuopos jaunesniuoju karininku. 1929 metų rugpjūčio 31 dieną pačiam prašant paleistas į pėstininkų karininkų atsargą. 1931 metų sausio 1 dieną pagal Karininkų laipsnių išstatymą atsargos leitenanto laipsnis pakeistas į atsargos jaunesniojo leitenanto. 1929 metais išstojo į ŽŪA Dotnuvoje. 1930–1932 metais studijavo Berlyno aukštojoje veterinarijos mokykloje. 1936 metais baigė Vienos veterinarijos akademiją. 1937 metų lapkričio 10 dieną, kaip baigės aukštąjį veterinarijos moksą, pervaestas į atsargos veterinarijos karininkus. 1937–1938 metais dirbo Seinų apskrities Leipalingio valsčiaus, nuo 1938 metų sausio 15 dienos – Plungės valsčiaus veterinarijos gydytoju. Sovietų sąjungai okupavus Lietuvą 1941 metų sausio 16 dieną paskirtas Valstybinių ūkių valdybos vyriausiuoju inspektoriumi, gegužės 1-ają – Veterinarijos zootechnikos valdybos vyresniuoju veterinarijos gydytoju. Nuo 1941 metų spalio 1 dienos dirbo Seinų apskrities Leipalingio valsčiaus veterinarijos gydytoju, nuo 1947 metų – Utenos veterinarijos ligoninės direktoriumi, vėliau – Utenos tarprajoninės veterinarijos laboratorijos direktoriumi. Apdovanotas Lietuvos nepriklausomybės medaliu (1928). Mirė 1982 metų rugpjūčio 23 dieną, palaidotas Rokantiškių kapinėse Vilniuje. Žmona – Joana Černiauskaitė (1911–1998), susituokė 1938 metais, sūnus: Liudas, gimęs 1940 metais, duktė Irena, gimusi 1941 metais. (Šaltiniai: LCVA, LKKAS, LKK.)

Jonas Jakučionis, gimęs 1906 metų liepos 12 dieną Pajiesio kaime. 1930 metų birželio 20 dieną baigė Prienų „Žiburio“ gimnaziją. 1931 metų sausio 8 dieną Kauno komendantūros pasiūstas į 5 pėstininkų pulką. 1931 metų spalio 29 dieną baigus Karo mokyklą (VI asp. laida) suteiktas pėstininkų atsargos jaunesniojo leitenanto laipsnis ir paleistas į pėstininkų karininkų atsargą. 1935 metų lapkričio 28 dieną baigė VDU Teisių fakulteto Ekonomijos skyrių. 1935–1938 metais dirbo sąskaitininku Tilmano prekybos bendrovėje. 1938–1939 metais dirbo Joniškio mokesčių inspektoriumi, 1939–1941 metais – Šiaulių 1-os apylinkės mokesčių inspektorius padėjėju. Apdovanotas Lietuvos nepriklausomybės 10 metų jubiliejiniu medaliu 1928 me-

Jonas Jakučionis

tais (LŠS XIV rinktinės 417 šaulių būrio šaulių). 1938–1940 metais – Šauļių sąjungos narys Joniškyje ir Šiauliuose. Tautininkų sąjungos narys, 1a Jurnalietuvė būrio pirmininko pavaduoja Šiauliuose.

1941 metų birželio 14 dieną ištremtas į Rešotų 7-ą lagerį Krasnojarsko krašte. 1942 metų vasario 19 dieną žuvo lageryje tardymo metu. Šeima – žmona Elena (1918–1945) ir sūnus Algimantas (1940) buvo ištremti į Altaius kraštą.

Pajiesio partizanai

Pajiesio partizanais vadinu ne tik Pajiesio kaime gimusių vyrus, bet ir gyvenusių arba ilgą laiką partizanavusių abipus Jiesios ir Pajiesio miškuose. Trys iš jų buvo mano pusbroliai.

Kalbant apie Pajiesio partizanus, pirmiausia reiktu minėti Bronių Petkevičių-Pipirą. Jis bene pirmasis stojo į partizanų eiles ir paskutinysis iš pajieskių žuvo. Be to, Bronius buvo 1941 metų birželio sukilėlis, visą laiką aktyviai kovojęs prieš okupantus. Jau birželio 23 dieną sukilėliai Grabavos kaimo pamiškėje aptiko rusų tanketę, atėmė ją iš raudonarmiečių ir paslėpė Keturakių kluone. Po kurio laiko sukilėlius netikėtai užklupo vokiečių žvalgų būrys, palaikė juos besislapstančiais ginkluotais bolševikais ir suguldę į griovį sušaudė. Bronius nežuvo, bet buvo sunkiai sužeistas, dėl to jis liko raišas visam gyvenimui.

Bronius buvo labai atsargas ir ižvalgus partizanas. Jis dalyvavo susišaudymuose su emgiebistais 1946 metų pabaigoje Cepeliškių kaime Lietuvos laikūnų Rimų sodyboje, kur ilsėjosi aštuoni Paparčio būrio partizanai. Žuvo daug rusų ir du partizanai Žvejas ir Berželis. Labai tragiska buvo Broniaus žūtis. Vytautas Juodsukis rašo: „Bronius į LLK partizanų gretas išstojo 1944 metų lapkričio 20 dieną. Jis dalyvavo kautynėse: Cepeliškių kaime – 1946-01-05, Grabavos kaime – 1946-02-10, Pakiauliškių kaime – 1946-05-24, Bagniškės kaime – 1946-06-07, Skerdupio kaime – 1946-12-24.“

Vytautas Juodsukis knygoje „Su-

valkijos partizanų takais“ rašo: „Tauro apygardos Geležinio Vilko rinktinėje 1955 metų sulaukė tik du Vyčio tévėnijos kovotojai: puskarininkis Bronius Petkevičius-Pipiras ir Klemensas Uleckas-Vakaras. 1955 metų liepos 20-ąją – paskutinę kovos ir gyvenimo dieną partizanai Pipiras ir Vakaras ilsėjosi Šiauliškių kaime. Vidunaktį jie išėjo į susitikimą. Atsargiai žengdami jie éjo Prienlaukio ežero pakrante, dešimties metų kovose užgrūdintas Pipiras ir jo palydovas Vakaras krūmuose jų tykančio mirtino pavojaus nepastebėjo.

Baisiausia yra tai, kad buvęs Geležinio Vilko rinktinės laikinas vadas Algirdas Liutkus-Šermukšnis, Žilvinas, tapęs smogiku „Vaciu“ ir buvęs stribas Jurgis Navickas – „Petryla“ iš anksto sutaré veiklos planą ir po vidunakčio sulindo į „snaudžiančio“ malūno vidų ir laukė ateinančių aukų.

Apie 1 valandą 15 minučių partizanai artejo prie malūno. Kiek atsilikęs Vakaras atidžiai stebėjo aplinką. Paruošęs kovai automatą Pipiras prisiartino prie malūno durų. Smogikas „Vacy“ žadėjęs KGB „kūmams“ partizanus paimti gyvus, pirmas šovę į Pipirą. Tuo momentu smogikas Jurgio Navicko – „Petrylos“ sužeistą partizaną Vakarą šuvių kulkos pasivijo bégantį į paežerės krūmus. Po pusvalandžio kagėbistai, dengdami žudikų Žilvino ir „Petrylos“ nusikaltimą, inscenizavo susišaudymą su partizanais.

Partizanui Broniui Petkevičiui-Pipirui 2004 metais suteiktas Kario savanorio statusas po mirties.

Bene patriotiškiausia Pajiesio kaimo šeima laikytina Juozo Jakučionio (amerikono) šeima. Trys vyrai (kaip ir Žemaičiai) tapo kariais savanoriais. Tėvas Juozas buvo 1919–1920 metų Nepriklausomybės kovų savanoris. Vyriausias sūnus Dominykas (1925–1946-07-02). Jis 1945 metų balandį buvo pašauktas į sovietinę armiją. Į sovietinę armiją jis néjo, bet pasivadinęs Berželio slapyvardžiu išstojo į partizanų gretas. Paskutinį kartą į téviškę buvo parėjęs 1945 metų liepos 1 dieną. Ankstų liepos 2-osios ryta Dominykas, ginkluotas tik pistoletu ir granata, Grabavos pamiške éjo į partizanų stovyklą. Ties Juozaičių sodyba jis užėjo ant girioje pasislėpusios Garliavos stribų ir

Dominykas Jakučionis

čekistų pasalos. Po stribų komandos: „Stok! Kas eina?“ Domininkas krito į pakelés griovį. Stribai šaudė ir liepė pasiduoti. Dominykas atsišaudė pistoletu ir bandė mesti stribų pusē rankinę granatą. Jis, pakilus į svieisti granatą, sunkiai sužeidė stribų šūviai. Sužeistajų stribai nutempė į girią, kur čekistai žiauriai kankindami tardė. Nieko neįšgavę stribai ant nualpusio Dominyko galvos sukūrė laužą ir dūmuose jį uždusino. Tą patį ryta atėjusius į žūties vietą stribai nušovė Dominyko pusserę Kotryną Juozaitytę ir areštavo Dominyko tėvą ir broli Alfonsą. Kotryna bandė pabėgti, bet stribai sužeidė jai kojas. Stribai ją tardė reikalaudamai pasakyti, kur yra kiti partizanai. Mergaitė gynėsi nieko nežinanti ir prašė jos nežudyti, bet stribai ją gulincią ant žemės nušovė. Egzekucijoje labiausiai „pasižymėjo“ žiaurumu pagarsėjęs iš Grabavos kaimo kilęs Garliavos stribas Mikulskis. Dominyko palaikus paimti iš girių stribai neleido visą savaitę. Tik liepos 8 dieną tėvai paėmė neatpažistamai sudarkytą ir jau sugedusį kūną ir palaidojo Išlaužo kapinėse. Ši įvyki apraše Dominyko brolis Vytautas.

Vytautas Jakučionis besimokydamas Kauno IX gimnazijoje (buvusi Jėzuitų gimnazija) buvo antisovietinės pogrindžio organizacijos „Vytauto ainių“ narys ir partizanų rezervo kovotojas, slapyvardžiu Debesys. Vytautas davė priesaiką 1947 metų rugsėjį ir buvo priimtas į Geležinio Vilko rinktinę. Jis dalyvavo partizanų kautynėse su Garliavos stribais ir kagėbistaiprie Ilgakiemio kaimo 1947 metų spalį kartu su partizanais Broniumi Petkevičiumi-Pipiru, Antanu Gudynu-Speigu, Antanu Pužu-Gintaru, Petru Šulikauskui-Aidui, Konradu Juodžbaliu-Žaiibu ir kitais.

1948 metų vasarą GVR vadas Algirdas Varkala-Žaliukas, Daumantas įpareigojo Konradą Juodžbalį ir Vytautą Jakučionį Kaune įkurti besimokančio ir kito jaunimo pogrindžio organizaciją. Kovo mėnesį tokia organizacija buvo įkurta ir padavinta Lietuvos Didžiųjų Kunigaikštio Vytauto ainiams. Vytauto ainiams priklausė GVR ir vykdė jos užduotis. 1948 metų birželį Kauno KGB Vytautą ir kitus organizacijos narius suėmė. „Trojka“ visus nuteisė mirties bausme. Vėliau ši bausmė buvo pakesta 25 metų ITL bausme. 1999 metais Vytautui suteiktas Kario savanorio statusas.

Du broliai Gudynai iš Sprindiskių kaimo (Gustaitynės). Vyresnis brolis Antanas pašauktas į sovietinę armiją tarėsi su partizanais, kaip pasielgti. Partizanai patarė jam stoti į Veiverių stribų būrių ir informuoti partizanus apie visas stribų baudžiamąsias akcijas prieš partizanus. Jis taip ir pasielgė. Kuri laiką partizanai džiaugėsi turėdami gerą žvalgą. Visos stribų akcijos buvo bevaisės. Tačiau laikui bégant stribai išaiškino partizanų infiltruotą žvalgą. Antanas vos spėjo pasprukti ir sugrižo pas partizanus, pasivadinęs slapyvardžiu „Speigas“.

(bus daugiau)
Povilas JAKUČIONIS